

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de măsuri pentru
pregătirea de sezonul de încălzire 2023-2024

1. Autorul proiectului și, după caz, a participanților la elaborarea acestuia

Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de măsuri pentru pregătirea de sezonul de încălzire 2023-2024 a fost elaborat de către Ministerul Energiei.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Piața europeană și globală a gazelor naturale a suferit un șoc major de aprovizionare în anul 2022: reducerea bruscă de către Federația Rusă a livrării gazelor naturale către Uniunea Europeană (UE) a pus o presiune fără precedent asupra pieței, declanșând o criză globală a gazelor naturale.

La nivel național, Republica Moldova se confruntă cu mai multe provocări critice în sectorul energetic, care au fost accentuate de agresiunea militară rusă în curs de desfășurare în țara vecină, Ucraina. Contextul geopolitic actual și politizarea comerțului cu resurse energetice de către Federația Rusă, a crescut exponențial riscurile de aprovizionare cu energie, toate economiile majore din UE confruntându-se cu o creștere a prețurilor pentru energia electrică și gaze naturale, iar nivelul de expunere a Republicii Moldova la șocuri externe este și mai mare decât media și va persista pe termen lung.

În contextul globalizării pieței de gaze, cererea crescută de gaze în UE sau în alte regiuni ale lumii ar putea submina securitatea aprovizionării cu gaze și energie electrică pe alte piețe, mai sensibile la prețuri. Chiar și în cazul reducerii cererii realizate și a diversificării ofertei, persistă dificultăți severe în aprovizionarea cu energie, care pot afecta competitivitatea UE și situația economică generală. Riscurile includ o posibilă revenire a cererii de gaze naturale lichefiate (LNG) în Asia, care poate reduce disponibilitatea de gaze naturale pe piața globală, condițiile meteorologice care pot afecta funcționarea hidrocentralelor și a centralelor nucleare din UE, ceea ce ar necesita o recurgere mai mare la generarea de energie pe bază de gaz și respectiv unele întreruperi suplimentare în aprovizionarea cu gaz, care poate afecta umplerea depozitelor de stocare a gazelor naturale necesare pentru o iarnă mai sigură 2023-2024. Pe lângă asigurarea securității aprovizionării, reducerea cererii ar atenua dificultățile economice prin reducerea volatilității prețurilor și ar micșora presiunea pe o piață de gaze naturale limitată. În timp ce cele mai grave impacturi economice au fost evitate până acum în 2022, piețele globale de gaze naturale rămân foarte constrânse în anul 2023. Prețurile gazelor naturale au atins maxime istorice în 2022, cu un preț maxim de peste 320 €/MWh sau 3390 €/1000 m³ la 26 august. Creșterea semnificativă a prețurilor la gazele naturale a condus la prețuri record la energia electrică în întreaga Uniune Europeană. Prețurile gazelor naturale pe piața spot, la situația din aprilie 2023, sunt sub 40-45 €/MWh sau 424-477 €/1000 m³. Cu toate acestea, prețurile la gazele naturale sunt încă la un nivel de două ori mai mare decât nivelul istoric.

Având în vedere riscurile privind aprovizionarea cu gaze naturale din Federația Rusă, condițiile meteorologice și evoluțiile pieței globale de gaze în anul 2023, prin Regulamentului (UE) 2023/706 din 31 martie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2022/1369, Consiliul European a prelungit perioada de reducere a cererii pentru măsurile de reducere a cererii de gaze cu un an, fiind prevăzut că statele membre UE vor depune toate eforturile pentru a-și reduce consumul de gaze în perioada 1 aprilie 2023-31 martie 2024 cu cel puțin cu 15% comparativ cu consumul lor mediu de gaze înregistrat în perioada 1 aprilie 2017-31 martie 2022.

În contextul celor menționate, Guvernul Republicii Moldova la fel ca și statele membre UE își propune a realiza măsuri de reducere a consumului de gaze naturale în următorul sezon de încălzire 2023-2024. Prelungirea războiului din Ucraina și incertitudinea privind evenimentele ce vor urma, perpetuează situația de criză în Republica Moldova, inclusiv în domeniul energetic. Astfel, în contextul în care Federația Rusă deține o poziție importantă (*dominantă*) pe piețele energetice, practic orice acțiune

realizată de către aceasta legată de impunerea unor limitări în furnizarea resurselor energetice cât și sancțiunile aferente domeniului energetic aplicate de către alte state, se reflectă în mod direct asupra stabilității piețelor energetice și a valorilor și predictibilității prețurilor la aceste resurse. Cele mai vulnerabile în acest plan fiind statele în curs de dezvoltare și care sunt dependente de importurile de resurse energetice.

Republica Moldova este dependentă practic 100% de importurile de gaze naturale. În același timp, Republica Moldova nu dispune de capacități de stocare a gazelor naturale, acestea fiind posibil a fi stocate în statele vecine sau în alte țări ce dispun de instalații de stocare. Aprovizionarea și infrastructura de gaze naturale din regiunea transnistreană nu se află sub controlul Guvernului Republicii Moldova. Gazele naturale sunt principala resursă utilizată pentru producerea energiei electrice și termice - ceea ce amplifică fluctuația sezonieră a cererii la nivel de țară.

Deși, există în prezent un contract de furnizare a gazelor naturale pe un termen de cinci ani între SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom”, în continuare persistă riscul privind rezoluțiunea unilaterală a Contractului de către SAP „Gazprom”, astfel existând riscul ca în orice moment livrările de gaze naturale să fie limitate sau sistate. Totodată, există riscul lipsei unor surse (*alternative*) sigure și competitive de import a gazelor naturale și energiei electrice, în sensul achiziționării acestora la prețuri rezonabile și transportul lor către Republica Moldova.

Vulnerabilitate principală în următorul sezon de încălzire 2023-2024 se estimează a fi capacitatea limitată a consumatorilor de energie din Moldova de a plăti prețuri mari la energie, prețuri de piață în caz de o criză energetică. De menționat că criza de pe piețele globale de energie are un impact semnificativ asupra prețurilor bunurilor de consum, punând astfel presiune asupra veniturilor, în special ale gospodăriilor vulnerabile, în care ponderea cheltuielilor în coșul unic de consum pentru resursele energetice este una înaltă.

Considerând riscurile existente în privința securității aprovizionării Republicii Moldova cu energie electrică și gaze naturale, prin prezenta hotărâre se propun mai multe măsuri de prevenire și atenuare a impactului asupra prețurilor și securității aprovizionării cu resurse energetice a Republicii Moldova în caz de limitare a livrărilor de gaze naturale.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Scopul principal al proiectului constă în identificarea și realizarea în termeni utili a unor măsuri de prevenire și atenuare a impactului crizei energetice asupra prețurilor și securității aprovizionării cu resurse energetice a Republicii Moldova în caz de limitare a furnizării de gaze naturale.

Principalele prevederi ale proiectului de hotărâre sunt:

1. Instituirea Comisiei guvernamentale de coordonare a măsurilor de pregătire pentru sezonul de încălzire 2023-2024 și atenuare a impactului crizei energetice în caz de limitare a furnizării gazelor naturale și/sau a energiei electrice, precum și componența instituțională a acesteia;
2. Analiza potențialelor riscuri în cazul unor limitări sau sistări de gaze naturale și/sau energie electrică (analizate 2 scenarii cu probabilități de limitare a furnizării gazelor naturale în proporție de până la 100%);
3. Estimări ale impactului asupra consumului de gaze naturale în cazul realizării măsurilor de prevenire și atenuare aplicate în baza scenariilor analizate;
4. Stabilirea măsurilor necesare a fi întreprinse de autorități/întreprinderi întru prevenirea și atenuarea impactului crizei energetice în caz de limitare a furnizării gazelor naturale și/sau energie electrică.

Prevederile proiectului urmează să intre în vigoare la momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ținând cont de necesitatea aplicării imediate a măsurilor de prevenire și atenuare a impactului crizei energetice asupra prețurilor și securității aprovizionării cu resurse energetice a Republicii Moldova în caz de limitare a furnizării gazelor naturale și/sau energiei electrice, prevăzute în Anexa nr. 2 la proiectul hotărârii.

4. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul hotărârii de Guvern nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

5. Fundamentarea economica-financiară

Unele măsuri de prevenire și atenuare a impactului asupra prețurilor și securității aprovizionării cu resurse energetice a Republicii Moldova în caz de limitare a furnizării de gaze naturale prevăzute în Anexa nr. 2 la proiectul hotărârii de Guvern impun alocarea mijloacelor financiare suplimentare de la buget.

Totodată, este de menționat că, la această etapă este dificil a fi prognozate cheltuielile pentru fiecare măsură preventivă/de atenuare cu impact asupra bugetului, reieșind din existența mai multor incertitudini, cum ar fi condițiile meteorologice în cadrul sezonului de încălzire 2023-2024, care au un impact direct asupra consumului de resurse energetice, volatilitatea ridicată a prețurilor pentru resurse energetice în această perioadă sau chiar lipsa apariției limitării furnizării de gaze naturale, etc.

Astfel, după caz, cheltuielile suplimentare necesare a fi suportate de către autoritățile publice responsabile pentru realizarea Planului măsurilor de prevenire și atenuare, care nu sunt acoperite de către Legea bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22 decembrie 2022, urmează a fi acoperite din surse bugetare sau alte surse financiare identificate pe parcursul implementării Planului respectiv, în procesul de rectificare a Bugetului de stat pentru anul 2023.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Aprobarea proiectului nu atrage după sine necesitatea modificării sau abrogării de acte normative în sensul aducerii acestora în concordanță cu reglementările acestuia.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul va fi supus avizării și consultării publice în conformitate cu prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și prevederile art. 32 din Legea nr. 100 /2017 cu privire la actele normative.

Anunțul privind inițierea elaborării actului normativ a fost plasat pe pagina web: www.particip.gov.md.

Ulterior, proiectul va fi expediat părților interesate și plasat spre consultări pe aceeași pagină web.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul urmează a fi supus expertizei anticorupție potrivit art. 35 din Legea nr. 100 /2017 cu privire la actele normative.

9. Constatările expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene

Proiectul Hotărârii Guvernului nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, astfel, nu este necesară efectuarea expertizei de compatibilitate.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul urmează a fi supus expertizei juridice în conformitate cu art. 37 din Legea cu privire la actele normative, astfel va fi solicitată efectuarea expertizei de către Ministerul Justiției..

11. Constatările altor expertize

Proiectul nu conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în contextul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, astfel decăzând necesitatea examinării acestuia de către Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător. Prin proiectul de hotărâre se propune executarea de către entitățile responsabile a unor atribuții/măsuri stabilite inclusiv prin alte acte normative în vigoare.

De asemenea, proiectul nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate în condițiile Legii nr. 100/2017.

Ministrul Energiei

Victor PARLICOV